

Παρουσίαση Στοιχείων του Προγράμματος «Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση» για την περίοδο 2006 - 2008

Επιστημονικός/οί υπεύθυνος/οι:

Ιωάννης Καρακώστας, Καθηγητής Αστικού Δικαίου Νμικής Σχολής, Αντιπρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών

Διάρκεια:

Η διάρκεια του έργου ήταν 34 μήνες.

Έναρξη / λήξη:

Η έναρξη του Έργου πραγματοποιήθηκε στις 23/01/2006. Το Έργο έληξε στις 31/10/2008:

Προϋπολογισμός (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο):

- Συνολικός Προϋπολογισμός Έργου: 11.300.000,00€

Συνολικός αριθμός συνεργατών που έλαβαν μέρος στην εφαρμογή του έργου:

Ο συνολικός αριθμός των συνεργατών που έλαβαν μέρος στην εφαρμογή του έργου ήταν 1.000 συνεργάτες.

Συγκεκριμένα απασχολήθηκαν ως:

- Επιστημονικοί Συνεργάτες
- Επιμορφωτές
- Ψυχολόγοι
- Ειδικοί Συνεργάτες (υλικοτεχνική υποστήριξη)
- Εκπαιδευτικοί (Δάσκαλοι – Νηπιαγωγοί - Φιλολόγοι)
- Γραμματειακή υποστήριξη.

Συνολικός αριθμός μαθητών του πληθυσμού στόχου στους οποίους απευθύνθηκε το έργο:

Το έργο απευθύνθηκε άμεσα σε 10.734 μαθητές (αλλοδαπούς και παλιννοστούντες) οι οποίοι μετείχαν στα 1.716 τμήματα παρέμβασης των 600 σχολικών μονάδων με τις οποίες συνεργαστήκαμε.

Συνολικός αριθμός μαθητών του πληθυσμού στόχου που κρίνεται ότι ωφελήθηκαν από το έργο:

Ο συνολικός αριθμός αλλοδαπών & παλιννοστούντων μαθητών του πληθυσμού στόχου, που κρίνεται ότι ωφελήθηκαν από το έργο, ήταν 18.193 - από τις 600, σχολικές μονάδες που συμμετείχαν. Από τους 18.193 μαθητές που ωφελήθηκαν από το έργο, οι 15.741 ήταν αλλοδαποί και 2.498 παλιννοστούντες.

Το γεγονός ότι διαπιστώνεται αυξημένος αριθμός ωφελουμένων από το έργο σε σχέση με αυτούς που απευθύνθηκε το έργο, προκύπτει από το γεγονός ότι υπήρχαν και μαθητές στις 600 μονάδες που, αν και δεν μετείχαν στα Τμήματα Υποστήριξης, έλαβαν το υποστηρικτικό υλικό ή μετείχαν αποσπασματικά στις υπόλοιπες δράσεις του Προγράμματος.

Συνολικός αριθμός εκπαιδευτικών εργαζομένων σε σχολεία με μαθητές του πληθυσμού στόχου που επιμορφώθηκαν από το έργο και συνολικός αριθμός ωρών επιμόρφωσης ανά ακαδημαϊκό έτος:

I. Αριθμός εκπαιδευτικών που επιμορφώθηκαν ανά ακαδημαϊκό έτος:

2006: 1399 εκπαιδευτικοί

2007: 8.064 εκπαιδευτικοί

2008: 6.645 εκπαιδευτικοί

II. Συνολικός αριθμός επιμόρφωσης ανά ακαδημαϊκό έτος:

2006: 99 ώρες επιμόρφωσης

2007: 811 ώρες επιμόρφωσης

2008: 403 ώρες επιμόρφωσης

Σύντομη περιγραφή των εκπαιδευτικών προβλημάτων του μαθητικού πληθυσμού στόχου:

Η γνωστική παρακαταθήκη των δύο προηγούμενων περιόδων του Προγράμματος 1997-2000 και 2002-2004 στάθηκε πολύ σημαντική για τη δημιουργία των εργαλείων

εκείνων που ανιχνεύουν τόσο τα προβλήματα και τις δυσκολίες των παλινοστούντων και αλλοδαπών μαθητών όσο και στην αποτελεσματική τους επίλυση. Παρόλη την αποτελεσματική παρέμβαση του έργου, υπήρχαν δυσκολίες που εξακολουθούσαν να αντιμετωπίζουν οι παλινοστούντες και αλλοδαποί μαθητές εξαιτίας της ελλειψης ενός θεσμοθετημένου και νομικού πλαισίου.

Η ομοιότητα των προβλημάτων που διαπιστώθηκαν με αυτά των δύο προηγούμενων περιόδων ήταν απόρροια της αποσπασματικότητας του έργου και της διακοπής του. Παραθέτουμε επιγραμματικά και κωδικοποιημένα τα ακόλουθα προβλήματα του μαθητικού πληθυσμού στόχου.

1. Η σχολική αποτυχία των παλινοστούντων και αλλοδαπών ήταν το κυρίαρχο πρόβλημα καθώς δεν είχαν τα κατάλληλα γνωστικά εργαλεία για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της σχολικής ύλης η οποία ήταν προσαρμοσμένη στις ανάγκες μόνο των ελλήνων μαθητών.
2. Η ύλη και τα σχολικά εγχειρίδια δεν ήταν φιλικά και προσιτά στους παλινοστούντες και αλλοδαπούς μαθητές. Υπήρχε έντονο πρόβλημα στην παραγωγή ειδικού διδακτικού και εποπτικού υλικού για τη λυκειακή βαθμίδα αλλά και για τη διδασκαλία της μητρικής γλώσσας. Το γεγονός ότι δυσκολεύονταν, τους ωθούσε και στη διακοπή της φοίτησής τους. Η σχολική αυτή διαρροή εντοπιζόταν κυρίως στο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που παρατηρούνταν υψηλά ποσοστά.
3. Στο γεγονός αυτό συνέτεινε και η περιθωριοποίησή τους καθώς και η ρατσιστική αντιμετώπιση από τους γηγενείς μαθητές και πολύ συχνά, όπως διαπιστώθηκε, και από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς.

Σύντομη περιγραφή του έργου:

Επιδίωξη του Προγράμματος κατά την περίοδο 2006-2008 ήταν να επανεξετάσει τους θεσμούς ένταξης των παλινοστούντων και αλλοδαπών μαθητών ως προς την αποτελεσματικότητά τους, ώστε να επιτευχθεί ουσιαστικότερη συνεκπαίδευση μαθητών με ανομοιογενές γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο στο πλαίσιο του δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος.

Γενικός σκοπός του Προγράμματος υπήρξε εξ αρχής η αναβάθμιση των σχολικών μονάδων και η ένταξη των αλλοδαπών και παλινοστούντων μαθητών και των οικογενειών τους στην ελληνική κοινωνία, γι' αυτό και προβλέπονταν εκτός όλων των άλλων και δράσεις σύνδεσης σχολείου – οικογένειας. Αλλά και στο σύνολό του το Πρόγραμμα είχε σαφώς πρακτικό προσανατολισμό, επιχειρώντας να στηρίξει

πολλά σχολεία με τη δημιουργία νέων παιδαγωγικών και διδακτικών προτάσεων, με τη χρησιμοποίηση εξειδικευμένων εκπαιδευτικών, καθώς και με ποικιλία εκπαιδευτικών μέσων, με οργάνωση επιμορφωτικών προγραμμάτων και συγγραφή νέου εκπαιδευτικού υλικού.

Η Επιστημονική Επιτροπή του Έργου επικεντρώθηκε περισσότερο στην παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και την αύξηση των σχολικών μονάδων για να αντεπεξέλθει στις απαιτήσεις της ελληνικής κοινωνίας και στις ανάγκες του ελληνικού σχολείου. Δόθηκε μεγαλύτερη έμφαση στην πράξη και στη σχολική μονάδα, σε μια προσπάθεια κάλυψης των στόχων σε μεγαλύτερη κλίμακα. Έτσι, ένας μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών, ανέλαβε τη διδασκαλία στα Τμήματα Γλωσσικής Στήριξης και τα Φροντιστηριακά Τμήματα. Υπήρξε συνεργασία με δημόσιους φορείς, όπως είναι οι Διευθύνσεις Εκπαίδευσης και τα αρμόδια τμήματα της κεντρικής υπηρεσίας του Υπουργείου Παιδείας. Οι υπεύθυνοι του Προγράμματος:

- ανέλαβαν την παιδαγωγική και διδακτική ενημέρωση μεγάλου αριθμού εκπαιδευτικών·
- βοήθησαν τα σχολεία στην ανίχνευση των μαθησιακών αναγκών των αλλόγλωσσων μαθητών και στην κατάταξή τους σε κατάλληλο πλαίσιο υποστήριξης·
- προμήθευσαν τα συνεργαζόμενα σχολεία με εκπαιδευτικό υλικό και ενημέρωσαν τους εκπαιδευτικούς για τις δυνατότητες αξιοποίησής του·
- δημιούργησαν ένα δίκτυο συνεργασίας, ούτως ώστε να φθάσουν οι δράσεις του έργου σε όσο το δυνατόν περισσότερα σχολεία σε ολόκληρη την επικράτεια και, τέλος,
- διεύρυναν την επιστημονική στελέχωση του έργου με συνεργάτες από άλλα πανεπιστήμια.

Δράσεις που εφαρμόστηκαν για την αντιμετώπιση των προβλημάτων απευθυνόμενες στο μαθητικό πληθυσμό στόχου:

Το πρόγραμμα σχεδίασε και υλοποίησε μια σειρά από τις κάτωθι δράσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των παλινοτούντων και αλλοδαπών μαθητών:

Πρώτος Άξονας: Εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας

Στο πλαίσιο του Προγράμματος τρία ήταν τα βασικά στάδια, στα οποία εντάσσονταν τα μέτρα υποστήριξης για την εκμάθηση της γλώσσας:

A) Το αρχικό στάδιο εκμάθησης της γλώσσας, κατά την είσοδο του αλλόφωνου μαθητή στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, οπότε προτεινόταν η **εντατική διδασκαλία της γλώσσας**, με στόχο την ανάπτυξη των βασικών δεξιοτήτων γλωσσικής επικοινωνίας και δεξιοτήτων χειρισμού της γλώσσας ως οργάνου σχολικής μάθησης αλλά και μέσου κοινωνικής και πολιτισμικής δραστηριοποίησης,

B) Το στάδιο **ενίσχυσης της γλώσσας**, στο πλαίσιο του σχολικού αναλυτικού προγράμματος κατά τη διάρκεια του οποίου διευρύνονταν οι γλωσσικές δεξιότητες των μαθητών μέσα από παράλληλα τμήματα υποστήριξης, με στόχο την ανάπτυξη σύνθετων και εξειδικευμένων δεξιοτήτων χειρισμού της γλώσσας ως οργάνου σχολικής μάθησης,

Γ) Το στάδιο της **εξατομικευμένης ενίσχυσης της γλώσσας** σε σχέση πλέον με τις ανάγκες των μαθημάτων του σχολικού αναλυτικού προγράμματος, ώστε ο μαθητής να είναι σε θέση να αντεπεξέλθει στην ‘πρόκληση’ γλώσσα – μάθηση – γνωστικό αντικείμενο.

Δεύτερος Άξονας: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας

Στους στόχους της επιμόρφωσης συγκαταλέγονταν οι εξής δράσεις:

- ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της ευρύτερης εκπαιδευτικής κοινότητας για τις σύγχρονες απαιτήσεις της πολυπολιτισμικής κοινωνίας και τις συνέπειες που προκύπτουν για την εκπαίδευση και το σχολείο·
- ενημέρωση και ευαισθητοποίηση εκπαιδευτικών και στελεχών της εκπαίδευσης σε θέματα που αφορούν στις θεωρητικές και πρακτικές όψεις της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης·
- ενημέρωση των εκπαιδευτικών σε θέματα παιδαγωγικής, διδακτικής και μεθοδολογίας, ούτως ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις πολυπολιτισμικών τάξεων σχετικά με τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας·
- ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών για τα ψυχοκοινωνικά προβλήματα καθώς και εκείνα τα προβλήματα συμπεριφοράς παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών με στόχο την ομαλή ένταξη και κοινωνικοποίησή τους·

- δημιουργία προϋποθέσεων που θα διασφαλίσουν την ομαλή σχολική και κοινωνική λειτουργία των σχολικών μονάδων·
- ενημέρωση των διοικητικών στελεχών της εκπαίδευσης και των σχολικών συμβούλων σχετικά με τις συνθήκες που επικρατούν στις σχολικές μονάδες και τις νέες ανάγκες που προκύπτουν·
- προώθηση συντονισμένων παρεμβατικών ενεργειών σε επίπεδο σχολικών μονάδων αλλά και σε επίπεδο διοίκησης.

Τρίτος Άξονας: Ψυχοκοινωνική υποστήριξη εκπαιδευτικών, μαθητών και των οικογενειών τους

Στο πλαίσιο του Έργου πραγματοποιήθηκε εξειδικευμένη κατάρτιση εκπαιδευτικών για την εφαρμογή της δράσης Προγράμματος “Κοινωνική και Συναισθηματική Αγωγή στο Σχολείο: Παρέμβαση σε επίπεδο συστήματος” για την ψυχοκοινωνική στήριξη αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών.

Το Πρόγραμμα αυτό στόχευε στην ενδυνάμωση της συμβουλευτικής διάστασης του ρόλου των εκπαιδευτικών, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες της σύγχρονης σχολικής τάξης, και στην ψυχοκοινωνική υποστήριξη των μαθητών, την ευαισθητοποίησή τους και την ανάπτυξη δεξιοτήτων σε θέματα επικοινωνίας, διαπολιτισμικής κατανόησης και συνεργασίας. Επιπλέον, αποσκοπούσε στη διαμόρφωση ενός θετικού κλίματος και την προαγωγή της ψυχικής υγείας στο πλαίσιο του σχολικού περιβάλλοντος, διευκολύνοντας τόσο τη μαθησιακή διαδικασία, όσο και τη γενικότερη προσαρμογή των μαθητών στη σχολική ζωή, καθώς και στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο.

Το Πρόγραμμα βασιζόταν στις σύγχρονες τάσεις της σχολικής ψυχολογίας και στις σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις. Επιπλέον, στηρίχθηκε στις νεότερες θεωρήσεις για τα διαφορετικά μοντέλα της συμβουλευτικής, της διαλεκτικής ψυχολογικής συμβουλευτικής και της πολλαπλής νοημοσύνης στοχεύοντας στη διαμόρφωση μιας ατμόσφαιρας αμοιβαίου σεβασμού και αποδοχής και στη διευκόλυνση της συνεργασίας μέσα στην τάξη και τη σχολική κοινότητα.

Τέταρτος Άξονας: Παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού

Για να επιτευχθούν, λοιπόν, στόχοι, όπως η βελτίωση της μαθησιακής πορείας της ομάδας-στόχου και η αποφυγή ενδεχόμενης σχολικής διαρροής, λόγω αδυναμίας

επικοινωνίας στη γλώσσα της χώρας υποδοχής, αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του Έργου εξειδικευμένο εκπαιδευτικό υποστηρικτικό υλικό, μέσω του οποίου επιτυγχάνεται:

- η ενίσχυση της εκμάθησης της ελληνική γλώσσας
- η ενίσχυση της διαπολιτισμικής ικανότητας των μαθητών
- η ενίσχυση της διάθεσης για επικοινωνία και η προώθηση της διαπολιτισμικής επικοινωνίας
- η ενίσχυση του συναισθηματικού κόσμου του μαθητή
- η διεύρυνση του γνωστικού πεδίου των μαθητών
- η γνωριμία τους με την ελληνική πραγματικότητα.

Σημειώνουμε εδώ ότι το εκπαιδευτικό υλικό που έχει παραχθεί τα τελευταία χρόνια από το Πρόγραμμα καλύπτει ένα ευρύ φάσμα αναγκών των μαθητών από την προσχολική βαθμίδα έως και το λύκειο, προσπάθεια η οποία επιχειρείται για πρώτη φορά στην Ελλάδα. Πρώτη φορά παράγεται υλικό το οποίο απευθύνεται σε αυτές τις ηλικίες και διακρίνεται τόσο για την ποιότητά του, όσο και για την ποσότητα, στην οποία αναπαράγεται.